

До Главния прокурор на Република България
До Министъра на околната среда и водите
До Министъра на образованието и науката
До Председателя на Българска академия на науките
До Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“
До Ректора на Лесотехническият университет

ОТВОРЕНО ПИСМО

Опровержение на клевети и неверни твърдения срещу учени и експерти с компетентност в екологията и опазване на околната среда, отправени от Национална асоциация Българско Черноморие във връзка със случая „Калиакра“ и с Ръководството за определяне на местообитания с европейска значимост в България

Омаловажаването на труда и професионалната компетентност на българския учен се превръща в плашеща тенденция в България. Бизнесът и институциите ежедневно използват обективна научна обосновка в работата и аргументите си, а същевременно трудът на учените е под все по-голям натиск на различни интереси, когато научните резултати пречат на незаконното ползване на обществен ресурс.

Живеем във време на войнствено демонстрирана нетърпимост и незачитане на професионализма и научната компетентност на българския учен, като години наред този подход намира опасно приложение в една област на познанието, каквато е екологията и опазването на околната среда. Това се случва в резултат на отказа на заинтересованите страни – бизнес и институции да пазят не само личните си интереси, но и тези на държавата, приела задължението да спазва нормативните правила на Евросъюза. Част от тях тези правила са европейските Директиви за опазване на природата – за природните местообитания и видовете, и за дивите птици. Те се прилагат само въз основа на научни критерии и данни, често събирани и анализирани в продължение на десетилетия.

Последният пример за агресивно и предубедено отношение към науката, е случаят с общественото обсъждане на Интегрирания план за управление на защитени зони от мрежата Натура 2000, намиращи се на територията на общините Каварна, Шабла и Балчик, когато на екипа учени не беше дадена възможност да представи проекта на Интегрирания план за управление и да отговори на въпросите, които така силно вълнуваха местната общност и финансово заинтересованите страни. Преплитането на икономически интереси с необходимостта от подобряване на състоянието на природните местообитания и опазването на флората и фауната в защитените зони не само не доведе до подкрепен от държавата разумен диалог за намиране на оптимални

решения през годините, още повече в условия, когато има осъдително решение на Европейския съд именно заради нарушения във въпросните територии, а напротив – ескалира в открита война срещу учените, които се оказаха и „виновни“ за съществуването на определен тип природни местообитания в посочените райони.

Инструмент за очернянето и този път е организация, наречена Национална асоциация Българско Черноморие (НАБЧ). За да оклевети и обезсмисли труда на българските учени, този път асоциацията подава сигнал до Главния прокурор на Република България по повод публикуваното през 2005 г. *Ръководство за определяне на местообитанията от европейска значимост в България* и преработеното му второ издание от 2009 г. Ръководството обаче е разработено в резултат от съвместната работа на Световния фонд за дивата природа (WWF), на федерация Зелени Балкани и на Министерството на околната среда и водите. Трудът е извършен с финансовата подкрепа на Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС), МОСВ. Целта на Ръководството е да послужи като източник на информация за основните характеристики на природните местообитания, вече включени в Директива 92/43/ЕИО (Директивата за местообитанията) и в Приложение I на Закона за биологичното разнообразие. Изданието не е нито нормативен, нито какъвто и да е документ, съдържащ нещо по-различно от вече утвърденото по съответния законов път като списък от природни местообитания, намиращи се на територията на България.

Въпреки това, асоциацията НАБЧ, регистрирана в частна полза, си позволява да твърди в сигнала си до прокуратурата, че в двете издания на *Ръководството* има закононарушения, анонимна подмяна на един тип местообитание с друг, неясна научна база, на която са подменени кодовете на местообитания. Тези твърдения говорят красноречиво за желание от страна на НАБЧ да подведе българската общественост и ръководни държавни институции и лица, като представи необосновани и лишени от смисъл аргументи.

Припомняме, че утвърждаването на типовете местообитания (важи също и за видовете от флората и фауната), които да бъдат включени в Директивата за местообитанията (92/43) и в съответните национални закони, е дълъг процес, започнал в предприсъединителния период, когато България синхронизираше своето законодателство с това на страните-членки на ЕС. В процеса на присъединяване периодично списъците с местообитания са актуализирани, така че да се отрази спецификата в природните комплекси на всяка страна-членка, както и това да бъде съобразено с интересите на останалите страни-членки и кандидат-членки. Тъй като става въпрос за решения, базирани на научни изследвания, държавата в лицето на МОСВ е работила съвместно с научната общност, какъвто е подходът в ЕС. Затова и съществуват структури на европейско ниво, какъвто е Европейският тематичен център (ЕТС), които дискутират предложенията от всяка държава-членка и едва тогава се излиза с окончателно решение, което бива отразено в националното законодателство.

Процесът на определяне на местообитанията, включени в списъците на Директивата за местообитанията, в съответните Интерпретационни наръчници на Европейския съюз и в националните нормативни документи, не е плод на спонтанно решение на група учени. Това е дълъг процес, основаващ се на научни проучвания, базирани на общоприети международни методични подходи, консултации, обсъждания и най-вече – на дейности, **възложени на учените от държавата.**

Призивите на НАБЧ за публично разкриване кой е подменил двата типа местообитания, заключенията, че Понто-Сарматските степи не са характерни за България, твърдението, че вълната от съдебни искиове към България са не за друго, а защото е прието съществуването на това местообитание на наша територия, са израз на пълна некомпетентност и неразбиране на доста сложната научна материя при определяне и характеризиране на принадлежността на един ландшафтен комплекс към даден тип природно местообитание, както и на процедурите на европейско ниво, през които преминава всяка една такава промяна.

Тези действия на НАБЧ би следвало да бъдат подминати от научната общност, ако в желанието си за активна публична изява, асоциацията не стигна до оклеветяване и внушаване в обществото на съмнение за извършени престъпления от учените и експертите. Това намери краен израз в сигнал до Главния прокурор на Републиката, както и в широкия отглас, който получи тази клевета в определена група медии.

Това е поведение, което никое демократично общество не трябва да толерира. Още по-неуместно е да се толерира от държавата дейност, която я злепоставя пред останалите страни-членки на ЕС и то в момент, когато предстои България да води председателството на ЕС. Обвиненията в изложението на НАБЧ са и към държавните институции, в частност МОСВ, че са се съобразили с възприети подходи на работа и разработване и приемане на документи в областта на околната среда, отговарящи на общите интереси на Общността.

Оставяме на съвестта на медиите, публикували тези неверни и клеветнически твърдения, отговорността за липсата на каквато и да е проверка на толкова сложните процедури в Европейския съюз за цитираните промени, както и най-елементарната журналистическа етика, която изисква поне да се поиска някакъв коментар (отговор) от засегнатата страна, преди да се тиражират такива абсурдни обвинения. Това само доказва, че 109-тото ни място в света по медийна свобода е напълно заслужено и от това потърпевшо е цялото общество.

Би следвало МОСВ да излезе с официално становище по темата както за Ръководството, така и с позиция по всички въпроси, засягащи появилите се съмнения относно присъствието на едни или други местообитания в България, обхвата на мрежата Натура 2000, резултатите от проекти, изпълнявани по задания на МОСВ и неговите структури и финансирани със средства на държавата и европейските фондове в областта на околната среда.

По-долу накратко са представени в хронологичен план по-важните моменти от процеса на развитие и промени на нормативните документи в областта на околната среда и конкретно промените, свързани с местообитание Понто-Сарматски степи.

Година	Събитие
30 ноември 2000 г.	<p>Във връзка с процеса на присъединяване на България към ЕС (преговорите по глава „Околна среда“ се ръководят от г-н Нено Димов, по това време главен секретар и заместник-министър на околната среда и водите), по задание на МОСВ (НСЗП) е изготвено и изпратено в ЕК предложение на Република България за включване на местообитания в Приложение 1 на Директива 92/43/ЕЕС, лице за контакт – ст. н. с. II ст. д-р Теньо Мешинев, Институт по ботаника, БАН. Това предложение включва и природно местообитание 6290 Western Pontic Paeonian steppe (Код според Палеарктичната класификация 34.921).</p> <p>Местообитанието е предложено за включване и от Румъния². Но от румънска страна е предложено, като 62C0 Ponto-Sarmatic steppes (Код според Палеарктичната класификация 34.92)</p>
Между 2000 г. и 2004 г.	<p>Според “A classification of Palearctic Habitats“ (1996), код 34.92 Ponto-Sarmatic Steppes включва предложеното от Българското МОСВ 34.921 Western Pontic steppes. Това местообитание, от своя страна включва следните подчинени единици: 34.9211 Western Pontic thyme steppes (Западнопонтийски мащеркови степи), 34.9212 Western Pontic Wormwood steppes (Западнопонтийски пелинови степи), 34.9213 Western Pontic feathergrass steppes (Западнопонтийски коилови степи).</p> <p>Тъй като в Приложение 1 на Директива 92/43/ЕЕС природните местообитания имат собствени кодове, като в Наръчниците (Manuals) към Директивата се посочват и съответстващите им кодове от класификацията на Палеарктичните хабитати, предложението на България за код от Директивата (изготвено от ст. н. с. д-р Теньо Мешинев, а през 2004 г. потвърдено вече съвместно със ст.н.с. д-р Ива Апостолова) и изпратено от НСЗП-МОСВ до ЕК) е било с работен номер 6290 и с работно наименование Западнопонтийски божурови степи. Румъния (т.е. Румънско министерство на околната среда) предлага работен код и наименование 62C0 Ponto-Sarmatic steppes (34.92), както вече беше подчертано по-горе.</p>
09.08.2002 г.	<p>Приема се от НС на Република България Закона за биологичното разнообразие. В първия вариант на закона (2002) природните местообитания са с кодове според Палеарктичната класификация. Местообитанието е включено с код 34.921 Западнопонтийски степи, като приоритетно (*) в Приложение 1 на Закона.</p>
април 2003 г. – юни 2004 г.	<p>Извършена е аналитична, теренна и камерална работа по оценка на местообитания по Черноморското крайбрежие (Черноморски биогеографски</p>

Година	Събитие
	<p>регион), както и анализ на събраната информация и оформяне на финален доклад. Научен екип на WWF Дунавско – Карпатската програма подготвя „Предложения за местообитания за включване към Приложение I на Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и дивата фауна и флора и към Интерпретационния наръчник на местообитанията в Европейския съюз EUR 15/2“¹</p> <p>Автори: Ст. ас. д-р Росен Цонев, Софийски Университет “Св. Климент Охридски”, Ст.н.с. д-р Веска Русакова, Институт по ботаника, Гл. ас. д-р Мариус Димитров, Лесотехнически университет, Инж. Добромира Димова, Асоциация на парковете в България, Инж. Тома Белев, Асоциация на парковете в България, Веселина Кавръкова, WWF DCP, офис в България.</p> <p>Предложението относно природно местообитание 34.921 Западно-Понтийски степи, е то да бъде включено с два отделни подтипове Западно–Понтийски пелинови степи (Pal. class. 34.9212) и Западно–Понтийски коилови степи (Pal. class. 34.9211, 34.9213).</p> <p>Както вече беше подчертано, предложенията се базират на теренна работа в Добруджа, резултатите от които са публикувани по-късно (2006 г.) в специализираното научно списание <i>Hacquetia</i>. Двата подтипа са описани, като нови асоциации (според фитоценологичната школа на Браун-Бланке, приета в цяла Европа) и са отнесени към описаният в Румъния съюз на Западно-Понтийските степи от Dihoru & Donita (1970) <i>Pimpinello-Thymion zygoidi</i>.</p> <p>https://ojs.zrc-sazu.si/hacquetia/article/viewFile/2961/2706</p>
юли 2004 г.	Европейският тематичен център за биоразнообразие (ETC) потвърждава местообитание 34.921 Western Pontic steppes за България подтип на предложеното от Румъния 34.92 Ponto-Sarmatic Steppes. ²
август 2004 г.	Коментари от унгарския професор Золтан Варга, независим консултант на Европейската комисия (като такъв участва по-късно и в Биогеографския семинар за България и Румъния, в Сибиу, 9-12 юни 2008 г.): 34.921 Western Pontic steppes: „This habitat type is mostly identical with the “Ponto-Sarmatic steppes”.
юни 2005 г.	<p>Издадено е „Ръководство за определяне на местообитания от европейска значимост в България“ със средства от WWF Германия и ПУДООС чрез проекти на Зелени Балкани и WWF. Базирано е на Интерпретационния наръчник на местообитанията в ЕС (Habitats Manual), версия 25. Ръководството е научно-приложен труд, публикуван с цел да улесни експертите при инвентаризацията на природните местообитания от Приложение 1 на ЗБР в проекто-защитените зони от мрежата Натура 2000, която предстои да бъде представена в ЕК, като задължение според договора на</p>

¹ http://d2ouvy59p0dg6k.cloudfront.net/downloads/natura2000_habitats_proposals_2004bg_13.pdf

² Документ „ETC-NPB evaluation of Bulgarian & Romanian habitat proposals, July 2004“

Година	Събитие
	<p>България за присъединяване към Европейския съюз.</p> <p>Автори на описанията са експерти от Българското фитоценологично дружество, Софийския университет “Св. Климент Охридски”, Лесотехническият университет, Института по ботаника – БАН, Националният природонаучен музей – БАН, Дирекцията на природен парк Витоша и Регионалното управление по горите – Благоевград. Местообитанията са илюстрирани със снимки от България.</p> <p>Съгласно интерпретационния наръчник в него фигурира местообитание 6290, както е според предложението на МОСВ до ЕК и проекта за изменение на ЗБР. Автор на описанието на 6290 е ст.н.с. д-р Веска Русакова.</p> <p>Изданието е резултат на съвместната работа на Зелени Балкани, WWF и МОСВ. Логото на МОСВ е върху изданието, има и увод от тогавашния министър на околната среда и водите Долорес Арсенова, което е нормална практика за издания в помощ на дейността на МОСВ.</p>
4 ноември 2005 г.	<p>Приети са изменения на ЗБР, като в него е включено природно местообитание 6290 Западнопонтийски божурови степи, вече предложено от МОСВ с този код през 2000 г. и 2004 г. до Европейската комисия.</p>
юли 2007 г.	<p>Интерпретационният наръчник на местообитанията от Приложение 1 на Директива 92/43/ЕЕС в ЕС е актуализиран, вече е версия 27, разширен е с нови 13 местообитания, сред които и 62С0* Понто-Сарматски степи. Местообитание 6290 Западнопонтийски божурови степи (Палеарктичен код 34.921) е възприето като част от по-голямото по обем местообитание 62С0* Понто-Сарматски степи (Палеарктичен код 34.92) и е определено, като приоритетно именно в Директива 92/43/ЕЕС. Всякакви промени в директивите се гласуват от Европейския парламент.</p> <p>http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/habitatsdirective/docs/2007_07_im.pdf</p>
16 Ноември 2007 г.	<p>Извършена е нова актуализация на ЗБР, публикувана в ДВ. бр. 94, където в Приложение 1 вече фигурира местообитание 62С0* Понто-Сарматски степи (приоритетно).</p>
4 декември 2007 г.	<p>България обявява зона за природните местообитания Калиакра Комплекс Калиакра, BG0000573 (pSCI), с решение на МС No. 802/04.12.2007. В предмета на опазване фигурира местообитание 62С0* Понто-Сарматски степи.</p>
9-12 юни 2008 г.	<p>В Румъния (гр. Сибиу) са проведени Биогеографски семинари, на които наличието в България и покритието за местообитание 62С0* Понто-Сарматски степи в мрежата от защитени зони е отчетено като достатъчно.</p>
12 декември 2008	<p>Зоната BG0000573 Комплекс Калиакра е потвърдена като зона от значение за</p>

Година	Събитие
г.	<p>общността, Site of Community Importance (SCI), с решение на ЕК като част от списък от зони за България и Румъния³. Решенията на семинара включват одобряването на списъка със защитени зони в Черноморския биогеографски регион:</p> <p>http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32009D0092</p> <p>Виж: Commission Decision 2009/92/EC of 12 December 2008 adopting, pursuant to Council Directive 92/43/EEC, an initial list of sites of community importance for the Black Sea biogeographical region (notified under document number C(2008) 7974). OJ L 043 , 13.02.2009 p. 59-62.</p> <p>...и референтния лист с природни местообитания за този регион в България и Румъния (впоследствие многократно актуализирано):</p> <p>https://bd.eionet.europa.eu/activities/Natura_2000/chapter2</p>
2009 г.	<p>Актуализирано е „Ръководство за определяне на местообитания от европейска значимост в България“. Публикуването на наръчника става с финансовата подкрепа на Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда, МОСВ в рамките на проект “Изграждане на мрежата от защитени зони “Натура 2000” в България, втора фаза“ и WWF Германия.</p> <p>Актуализирани са описанията на следните местообитания: 1110, 1150, 1170,1240, 2130, 3130, 3140, 3260, 1130, 1140, 1160, 1340, 1410, 1530, 2340, 4030, 40A0, 40C0, 4060, 4070, 4080, 6150, 6170, 6210, 6230, 6420, 6250, 6260, 62A0, 62D0, 6430, 6440, 6520, 7210, 7230, 62C0 (6290), 8110, 8120, 8220, 91BA, 9110, 9130, 9150, 9170, 91E0, 91G0, 91M0, 91Z0, 91CA, 9270, 9410, 9560, 95A0, като е добавен и един нов – 92D0.</p> <p>Местообитание 6290 е актуализирано като 62C0*. Автор на актуализираното описание на 62C0* е ст.н.с. д-р Веска Русакова. Допуснатата е техническа грешка от редакционния екип, като в списъка на местообитанията по разработили ги автори е останало 6290, вместо новото 62C0*.</p>
2012 г.	<p>Картиране на местообитание 62C0* в защитена зона „Комплекс Калиакра“ по проекта на МОСВ „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I”, ключов експерт е доц. д-р Антоанета Петрова, Ботаническа градина - БАН (Консорциум НАТУРА).</p>
2013 г. - 2014 г.	<p>По договор за безвъзмездна помощ 9297/07.10. 2013 г. на ПУДООС (МОСВ) с ИБЕИ-БАН е направено ново проучване и картиране на националното разпространение на природно местообитание 62C0* Понто-Сарматски степи, завършило с доклад пред Националния съвет за биологично разнообразие към МОСВ. Докладът е със заглавие „Проучване за включване на нови територии от природно местообитание 62C0* Понто-Сарматски степи в екологичната мрежа</p>

³ http://natura2000.moew.government.bg/PublicDownloads/Auto/PS_SCI/BG0000573/BG0000573_PS_27.pdf

Година	Събитие
	Натура 2000 в България» и с автори доц. д-р Антоанета Петрова (Ботаническа градина - БАН), доц. д-р Ива Апостолова, д-р Кирил Василев, докторант Христо Педашенко и доц. д-р Анна Ганева (всички от ИБЕИ-БАН). Докладът потвърждава разпространението и ключовото значение на защитена зона BG0000573 Комплекс Калиакра за опазването на природното местообитание.
24.04.2014 г.	С решение на МС No. 223/24.04.2014 е разширена сухоземната част на ЗЗ „Комплекс Калиакра“ (ДВ 37/2014).
Февруари 2015 г. - Юли 2017 г.	По Задание, утвърдено от МОСВ, екип на ИБЕИ-БАН, в рамките на изработване на Интегриран план за управление на ЗЗ SCI BG0000573 „Комплекс Калиакра“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и защитени зони SPA BG0002051 „Калиакра“ и SPA BG0002097 „Белите скали“ за опазване на дивите птици, актуализира картата на целевите природни местообитания в ЗЗ SCI BG0000573 „Комплекс Калиакра“, включително и на природно местообитание 62C0* Понто-Сарматски степи. В екипът участваха експерти на БАН и от други научни институции, на граждански договори с ИБЕИ-БАН, които са съответно гл. ас. Чавдар Гусев (ИБЕИ-БАН), доц. д-р Антоанета Петрова (Ботаническа градина-БАН), доц. д-р Росен Цонев (Софийски Университет - Биологически факултет) и доц. д-р Мариус Димитров (ЛТУ).

Доц. д-р Анна Ганева, доц. д-р Мариус Димитров, доц. д-р Росен Цонев, гл. ас. Чавдар Гусев, доц. д-р Петър Желев, доц. д-р Веска Русакова, инж. д-р Георги Гогушев, маг. еколог Веселина Кавръкова, маг. еколог Катерина Раковска, маг. инж. Тома Белев, маг. инж. Добромира Димова, гл. ас. д-р Пламен Иванов, маг. Димитър Попов, маг. еколог Елена Тилова